

Salonul Literar

Director: AL. T. STAMATIAD.

ABONAMENTUL:
Pe un an 100 Lei.

Apare odată pe lună.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA:
Strada Ioan Calvin Nr. 4, etajul I

Intre patrie și umanitate

II.*

— Stimată Domnule Istrati —

Ați spus, nu se putea mai bine: discuțiunea cu folos nu poate încăpea de cât între oamenii de bună credință. Evident, ori ce luptă, necum orice discuțiune, e stearpă fără această bază morală între cei ce vor să se lumineze reciproc. Și ce ciudată, ce fluctuantă este ea la unii oameni! Câtă relativitate chiar în cinstea lor!

Iacă, de pildă, dacă, Doamne ferește, ar mai năvăli nemții încă odată în țară, ca soldat ce trebuie să-și urmeze drapelul, n'ași ezita un singur moment să las în sama Prea Sfinției sale Arhimandritului X „toată grija schitului meu“, averea mea mobilă și imobilă, fără să-i mai cer chitanță! Sunt sigur că mi-ar inapoia-o intactă! Dar ca să am încredere în cinstea intelectuală a aceluiaș om, spre a angaja cu el o discuție contradictorie, după ce am văzut odată câte parale face, — feritu-m'a sfântul.

Va să zică sunt și oameni de aceștia, vorba lui Cașavencu, „mai mult sau mai puțin cinștiți.“ Bine că nu facem parte dintre ei, nici unul nici celalt; bine că suntem, cum ziceți, *civilizați*, fiindcă e semn de ne-civilizație și de ne-ispăvire în omul a cărui atitudine nu e de una și aceeași *rectitudine*, fie în viața lui practică, fie în viața lui intelectuală.

Și acum, după ce am constatat cu plăcere temelia posibilității de discuție între noi, să-mi dai voie să lămuresc micile puncte de ne-înțelegere ce ne mai despart încă, din pricina insuficienței mele clarități de până acum, desigur.

Ați fost de bună credință căud v'ați închipuit că eu arătând lenta transformare în trecut a unor elemente contrarii în straturile unui aceluiași popor, ași fi predicat și pentru prezent așteptarea cu miile de ani și cu brațele încrucișate a federației patriilor! Nu. La timpuri nouă, răspunderi nouă. Partea grea a unificării a fost în trecut; și după cum foetus-ul omului, face în placenta lui, în nouă luni, toată transformarea speciilor, — sinteza unui incomensurabil număr de ani, — tot

* Răspuns la replica sa din „Omul Liber“ No. 3—4 Februarie.

Poema primăverii

I.

Oh! iarăși primăvara!...

Dar unde ni sunt frații —
Innalți, frumoși, puternici ca brazii de pe munte —
Prea scumpii frați de arme, nepăsători de moarte,
Cu care-odinioară, în zorii tinereței,
Ne-am avântat în luptă
Și-am înfruntat furtuna și valurile vieții!

II.

Oh! iarăși primăvara!...

Dar unde e fiorul
Ce preschimba cuvântul în fagure de miere
Și ochii 'n nestemate, —
Dând brațului putere să spargă porți de-aramă
Iar sufletului sborul de aripi larg deschise
Spe țormuri depărtate, întrevăzute 'n vise!

III.

Oh! iarăși primăvara!...

Dar unde e avântul din anii tinereței,
Divina Poezie,
Când fiecare clipă era o cucere,
Era o frenezie, —
Când visul sfânt de artă te 'ncununa cu laur
Și-ți arunca pe umeri o mantie de aur!

IV.

Oh! iarăși primăvara!...

Dar unde e credința ce-ți da puteri de-arhanghel
Să 'nfrunți destinul crâncen cu zămbetul pe buze,
Să treci peste dezastre, —
Și-ți preschimba ființa
Intr'o grădină plină de cunțece și roze
Sub ceruri nesfârșite și pururea albastre!

V.

Oh! iarăși primăvara!...

AL. T. STAMATIAD

astfel societatea de azi poate să facă — nedepărtându-se de la legile normale — o evoluție rapidă care să-i dea de ex, în nouăzeci de ani ce n'a obținut în nouă mii: echilibrul măcar al unei patrii bine consolidate.

Progresul, când nu-l moșesc prea multe moașe politice nepricepute, are ceva din creșterea vitezii unui corp ce cade în spațiu.

De aceia în patriotismul „latrans“, eu am văzut o piedică a acestui progres, și am spus că *sunt pentru patriotismul care „cu cât va fi mai copt și mai tenace, cu atât va duce mai repede la sinteza superioară lui: umanitarismul.“* Vorbeam de acel patriotism multămită căruia *cu cât îți iubești țara mai luminat, „cu atât apreciezi binefacerile unei ordini care să se întindă dincolo de hotarele țării tale,“* iar nu să te uiți cu pumnii strânși și scrâșnind de ură colectivă! Cea mai oarbă dintre uri!

Domnia-ta mă întrebi: „dacă patrie e la mine țara dolarilor „unde se cumpără câte-va mii de hectare de „cartofi plantați și sunt lăsați să putrezească în pământ „cu scopul patriotic de a urca prețul cartofilor. Dacă „patrie e aceia care aruncă în mare toată încărcătura „de banane a unui vapor — încărcătură ruinătoare „pentru un târg al bananelor.“

Eu știu ceva și mai mult, domnule Istrati, și curios, tocmai din lectura unui filosof care, și s'ar părea, că știe ce se petrece numai în atomi, și că habar nu are ce e între oameni. Ei bine, tocmai în *Philosophie du Socialisme*, anti-socialistul Gustave Le Bon vorbește cu indignare de înecarea la Barcelona a imenselor încărcături cu grâu (nu cu banane) isbind astfel de scumpele alimentul prim de muncă al muncitorilor.

Și d-ta mă întrebi „spune-mi te rog, ce faceți d-v. partizanii patriilor în așteptarea acestei cristalizări în minți și în inimi a ideii de patrie?“

Întrebarea are două laturi: una teoretică și alta practică.

La cea teoretică am răspuns, și pot spune și eu „cine are urechi de auzit să auză“ căci fie care generație își poartă răspunderea faptelor și inerției sale, când nu poate avea scuză că n'a auzit unde-i buba: „războiu împotriva păcatului din suflete care este isvorul lipsei de frâu în acapararea bunurilor materiale. Dacă nu poți extirpa această nepotolită sete din inimi și să pui în locu-i fântâna interioară de care vorbea Isus, Samaritencei, la puțul lui Jacob, — nu ai făcut nimic, cu toate terorizările din lume. Aci stă sursa tuturor inegalităților sociale. Nimic nu distruge exterior capitalismul, dacă n'ai ars cancerul lui din inima omului, prin disciplina religioasă a spiritului!).

Dacă vrei să vezi ce a început să se facă pe calea aceasta, în țara dolarilor, și ce se poate face treptat și definitiv de către un ales al lui Dumnezeu,

1) Galaction anunță că ne pregătește o frumoasă carte, — cea mai frumoasă a lui — în același sens.

citește extrem de interesanta carte a lui Sheldon (Eh. M.); „*Jésus, notre modele, (ou Ce que ferait Jésus).*“

Nu e un roman acesta, ci o autobiografie a unei vieți modeste dar energice, care s'a servit de această formă a romanului, ca să arate și altora ce se poate face când sufletul pătrunde în miezul Evangheliei.

Nicăiri nu poți vedea mai limpede, cât de te-meinic și repede lucrează spiritul divin sus și jos, când e bine îndrumat, pentru însănătoșirea lumii bolnave. În fața boalei atavice a omenirii, nu există remedii umane, ci numai divine. Nu o poate tămădui spiritul care a bolnăvit-o, ci Spiritul care a creat-o, căci el este isvorul sănătății, fără de care lumea n'ar fi eșit din Neant. În privința asta „cerul și pământul vor trece, dar cuvintele *Lui, nu.*“ Cel ce a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața“, a voit să ne facă să înțelegem că o altă cale, un alt adevăr, și o altă viață, — nu-s. Învațatura Lui pentru dăinuirea și înflorirea unei societăți, sunt ca legile gravitației pentru construirea unei clădiri. Cât timp nu le vei păzi, clădirea se va surpa mereu, — și biata omenire face de veacuri aceasta probă negativă a adevărilor lui Crist, dar nu o face încă în total și pe cea pozitivă, adică trăindu-le!

Acum vine latura practică a întrebării d-tale: „ce-am făcut eu pentru cristalizarea în minți și în inimi a ideii de patrie?“

Când am fost redus la forțele mele numai, am răspândit de la catedră, ca profesor, și de la tribuna publicisticii ca scriitor, numai acest spirit de patriotism care înlesnește înțelegerea cu aproapele, ori care ar fi el. Și am avut marea mângâere să-mi văd după ani de

PAQUES

— V. ALECSANDRI —

*Pour Pâques, le village a fait ses maisons belles;
Leur toit couvert de chaume étincelle au soleil;
Debout sur une patte, et le cou sous ses ailes,
La cigogne craquète, en un demi-sommeil,*

*Dans une immense roue, une jeunesse folle
Pousse des cris joyeux à briser le tympan;
La hora lentement tourne sur l'herbe molle
Au son des violons et des flûtes de Pan.*

*Vieillards aux traits ridés et jeunes gens alertes,
Filles aux blancs fichus, aux yeux noirs triomphants,
Célébrent le grand jour sur les pelouses vertes,
Tandis qu'à leurs côtés folâtrent les enfants.*

*Enlacés dans la roue, et perdus dans l'espace,
On voit aller, venir, les couples transportés;
Et coups d'oeil provocuants, sourires pleins de grâce
Répandent dans les airs d'électriques clartés.*

G. BENGESCO

Chemare în amurg

zile pe elevii mei, sporind numărul cu cuvântul și cu fapta, tocmai acolo unde se propovăduiește cea mai largă înțelegere a duhului de înfrățire: așa cum a dorit-o cel mai mare prieten al oamenilor. Suntem, domnule Istrati, vre-o mie de oameni în București, strănși împrejurul unui Sfânt, care și-a probat știința lui, din clipa când pentru sinceritatea convingerilor lui, a preferat să rămâne liber între cer și pământ fără sprijin, adică fără slujba care îi aducea până mai eri, pâinea de toate zilele, lui și copișilor lui! Pus să aleagă între adevăr și pâine, — a svărlit pâinea care i se târguia cu-pretul supunerii și a călcat-o peste via lui credință, — și a ales apărarea crezului său! Și lumea care îl înconjura a crescut și crește zilnic tot mai mult, nu numai în capitală, dar ori unde apare el să ducă în inimi mesajul lui Crist. A apărut și la Paris anul acesta la Notre Dame, un deșteptător de suflete cu aceleași principii, *Père Sanson*, a cărui vorbire, zice Figaro, „diferă profund de a tuturor predecesorilor săi”¹⁾ — și cu toate acestea acolo nu l'au scos afară din biserică pentru asta. Popii noștri însă mai deștepți, au făcut de petrecanie Samsonului nostru, și-au crezut că retezându-i răsă, o să-i rezeze și puterea. Și puterea lui a crescut. Și important este, nu numai că duce vestea lui Isus, dar că acolo unde răsună glasul lui, se naște o inimă nouă. Vrei o probă de cum poate să înfigă într'un suflet umil, o voință de-fer, în locul unei voinți slabe? Ca pe vremea primei ere creștine, persecuțiile îndreptate împotriva credincioșilor ce-l înconjoară, nu-i sperie. O dovadă dintr'o mie: fiica unui portar de la un minister este urmărită cu excluderea din școală, de profesorul ei de religie, fiindcă urmează pe predicatorul urgisit. Mai mult: i se pune bietului ei părinte, care avea și avantajul locuinței în clădirea ministerului, cruzimea alternativei, să aleagă: pierderea slujbei și a adăpostului familiei, dacă mai continuă să facă parte din comunitatea religioasă pe care și-a ales-o sau lepădarea de ea, cu păstrarea poziției de până atunci. Ei bine, el răspunde fără ezitare, ca și modelul lui: „faceți ce știți, eu rămân cu Dumnezeu!”

Iată un curaj care a fost creat prin cuvântul lui Hristos, în vremea decăderilor de azi, un curaj mai mare de cât cel militar, căci dușmanului pe câmpul de luptă, îi oferi numai pieptul tău, nu și al copiilor și al soției tale.

Cazuri similare sunt multe, și sub multe raporturi, mișcarea de aci se aseamănă cu cea descrisă de Sheldon.

Firește că putregaiul e mare, și opera de regenerare la începutul ei. Abia anul acesta, adevărații partizani ai federației patriilor, au înfrânt o ființă legală care ne va pune la adăpost de împiedicările de până azi.

Un semn bun e însă, că înșiși adversarii noștri au început să recunoască singuri, că viitorul e de partea noastră. Când vei putea fi odată pus la curent cu tot pulsul sufle-

*Să te 'nvestmînți în alb, ca chiparoasele de toamnă,
Și când vei auzi că sună clopote 'n amurg,
Să ești în calea trecătorilor mîhnîți.
Ca o iubire albă, 'ndurerată,
Ca o speranță-amarnic înșelată. —*

*Din fiecare chip își va zîmbi
Durerea 'nfrigațiilor copii,
Dar tu să treci în alb, ca o uitare,
Mai singură — sub clopotele cari bat — decât oricare.*

*Că orice om atunci va alerga
După-o iubire nouă și adîncă,
După-o speranță 'ntrezărită,
După-o uitare rătăcită
Prin adierile de clopote și de apus —*

*Iar tu să treci în alb, ca o 'npăcare
Și ca o suferință mult mai mare,
Cînd clopotele, cu chemările 'nserate,
Vor scoate toate sufletele 'n drum, nemîngîiate. —*

MIHAIL CELARIANU

telor de aci, — cine știe dacă „Unchiul Anghel” povestea omului care și-a pierdut pe Dumnezeu, țară, familie și tot, nu va fi urmat de povestea omului care și-a găsit pe Dumnezeu, — și mai mult de cât tot ce pierduse!

Cum vezi, ceia ce ne deosebește încă este: Dta voești o revoluție imediată, în faptă, dacă se poate: tot la pământ, azi. Eu vreau o revoluțiune în suflete, care va aduce sigur și armonios pe cea de fapt. — Care conține drumul cel mai scurt? — eu crez că acea din urmă. Nu este una, mai puțin nobilă ca cealaltă, în isvorul ei, în intenții. În efectele ei însă, cea dintâi o cred sigur primejdioasă, — și deci un drum mult mai lung spre scop. Nu avem decât să ne uităm peste Nistru. Și eu nu-mi iau informațiile de la știrile „infamei burghezii” cari pot fi tendențioase; ci de la dușmanii burghezii, de la socialiștii extremei stîngi, și din faptele publicate în ziarul sovietic „Isvestia”.

Apoi, când roadele idealului comunist-ateu, sunt patru milioane de suflete muritoare de foame, dă-mi voie să mă gândesc cu groază la binefacerile revoluțiilor imediate și silnice pe spinarea milioanei infometate, dar în profitul câtorva inși.

Iată ce spune deputatul Spinasse, „o nouă stea” a socialismului francez, care are informațiile trimișilor partidului în Rusia; — sunt constatări cari concid cu acelea ale „infamei burghezii”. „Beneficiari ai unui cataclism destructor, bolșevicii au ajuns să-și desmintă principiile, și să bată la porțile bancherilor”. Va să zică nu se poate fără „infamul capital” nici în țara

1) Figaro din 8 Mars 1925.

ZIDARII

Îi văd în fiecare zi — din zori pînă în noapte —
 Cum sus, pe schele șubrede, înaltă
 Cu mâini, arse de vînt, pămîntul aspru
 Roșit în guri de foc dogoritoare!
 Îi văd cum lutul roșu stăpînesc
 O clipă în văzduh, și cu-o lopată
 De chiag murdar, în zid îl țintuesc,
 În zidul roș de trudă . . . și cîntînd
 Ei se avîntă zi cu zi mai sus
 Și stăvilesc noi spațuri prinse'n rînd.

Îi văd prînzînd în praful de lut roșu
 — În dogoreala soarelui de-amiază —
 Și fiecare 'mbucătură prinsă
 Ei o privesc și-o binecuvîntează! . . .
 Iar cînd sfîrșit l'e prînzul — plini de doruri
 Ce le mijesc pe pleoape — cad pe gînduri
 Și'n uriașul zid, turnat în rînduri,
 Ei își îngroapă ochi schinteetori
 Și ard de-un dor setos, de-a prinde lutul
 Și de a'l restigni cu fruntea'n nori!

Ei n'au pămînt, în care s'îi îngroape
 Semînțe, s'îi rodească'n miez de vară,
 Ei nu cunosc mirosul de-arătură
 În serite tîrzii de primăvară;
 De-aceia'n ei azi crește dorul mare,
 De-a înroși pămîntul în cuptoare,
 De-a'l chinăii — cu setea răzbunării —
 Că nu îl au și'n ziduri ridicîndu-l,
 De-a'l țintui în spațiul plin de soare!

Orce avînt într'inșii se sugrumă
 Sub celălalt avînt: de-a ridica,
 De a țuia cu ziduri uriașe
 Lumina înălțimii doborâtă
 În pimniți largi și în cămare strîmte;
 Și ard de setea de a sfîrteca
 Văzduhul ce se'ntinde'n fund de zări,
 De-a'l sfredeli cu turle uriașe . . .
 Și-a semăna, cu brațul lor gigantic,
 Pe sînu-i alb'negritele orașe!

Ei știu că truda lor va încălzi
 Pe cei ce vor veni în urmă-atunci,
 Cînd blocul negru îl vor țintui
 Cu fruntea către cerul plin de soare!
 Și-atunci, atunci în ziua de pe urmă
 Ei vor vedea cum truda lor de zile
 Va străluci de ochi electrizați! . . .
 Și-atunci în zărea văduvă de sgomot
 Ei vor porni pe drumuri noi de umbră
 Ca niște gloate lungi de'ntîrziată.

O ultimă privire arunca-vor
 La cotitura drumului . . . și 'n ceață
 Ei vor vedea cum truda lor va rîde
 Și va sclipi'n lumini de-o nouă viață!

Și 'n ochii lor setoși, de-a prinde spațiul
 Și de a'l sugruma . . . s'o stinge un gînd
 Și-o dragoste de tată'i va cuprinde . . .
 Cînd îngroași de ceață și 'ntuneric
 Pe drumuri noi s'or duce iar . . . cîntînd!

AL. NEGURĂ

unde el a fost desființat pur și simplu întîi pe hîrtie, și apoi „din visterie“.

Mai departe: „În favoarea acestui dezastru, se reconstitue o clasă de noi imbogățiți.) cari, la oraș ca și la țară, înfruntă legile egalitare și fac să se nască cea mai blestemată din formele capitalismului: speculațiunea!“ Și înaintea mărturisirilor oficiale ale dirigenților bolșevismului, dl Spinasse strigă: „nici odată n'am citit ceva mai abominabil, mai cumplit, în presa cea mai capitalistă, cea mai egoistă, și cea mai antiproletariană; plîng pe acest proletariat căruia i s'a răpit prin militarizarea sindicatelor, ori ce mijloc de apărare, căruia i s'a redus prin suprimarea ori cărei libertăți de a gîndi, de a vorbi, de a scrie, nu numai spiritul critic, dar însăși capacitatea intelectuală.“ . . . „și cauza acestei îngrozitoare stări, o văd nu numai în anihilarea libera-

lizmului din care trăesc Statele moderne, dar de asemenea în insinuarea etatismului celui mai detestabil și celui mai parazită, care face din lucrător marea victimă a bolșevismului și aduce Rusia la o formă economică anterioară capitalismului“ . . . adică la sălbăticie . . . (Desbaterile parlamentare din Februarie).

Să mai vorbesc de soarta biștilor savanți în universități și prin laboratorii? Citește mărturisirile unui rus, (La terreur scolaire), în *Revue des deux Mondes* din 1 Martie 1925.

Acestea sunt fructele revoluțiunilor imediate, și iată cum și aci se adeverește înțelepciunea românului „graba strică treaba“ (câtă experiență seculară în trei vorbe!)

Imi spuneți la sfîrșit: „Dumneata nu simți pe spate, ca cei de jos, păduchii acestei societăți cari „se frămîntă“ și se tot „cristalizează“ „scobindu-se în dinți.“

1) În fața acestor privilegii joacă Moisi și-și culege impresiile!

Prin raport la păduchii naționali ai noștri, și la cei din Rusia de care vorbește Spinasse, dă-mi voe să-mi reamintesc aci două scene la care am asistat...

Prima: într'un lagăr german, de prizonieri români... Soldații înșirați lângă zidul cazărării, se păduchiau, pe jumătate goi, la soare... Unul, alesese un mijloc eroic: se freca cu petrol, dintr'o sticlă. Dar nu lăsase patima lui: țigara din gură...

O clipă, îi cade mucusul aprins pe părul pieptului... Părul începe a cădea la început încet... O secundă „deșca” zâmbi cu satisfacție: ard și păduchii! Dar, n'apucă să termine cuvântul, o valvătaie îl cuprinse și începu să alerge speriat.

— Aruncă mantaua pe el! strig unui sanitar, și nefericitul ne înțelegând că mijlocul acesta era spre salvarea lui, mai întârzia încă scăparea de primejdie!... dar cu de-a sila reușim înșărșit, ca arsurile să nu fie prea profunde...

A doua zi, chinuit, nu înceta să strige... „oh! ce floare la ureche era mâncărimea păduchiilor, pe lângă ce sufer acum!... Parc'ă nu eram să scăp eu de ei!”

A doua. Se întorceau armatele victorioase în capitală. Suntem pe calea Victoriei.

E o seară senină, și am alături pe prietenul meu Eugeniu Lovinescu... Dintr'un pâlce se deslusește episcopul Miron Christea, — astăzi patriarhul tuturor Românilor.

Vine vesel spre noi. Lovinescu îi zice: în sfârșit! vor veni Ardelenii să purifice atmosfera noastră politică! — Episcopul, își luă în palmă barba lui de rege vesel și galant, și zâmbi: „Doamne, domnule Lovinescu, să-ți spun o poveste: era odată un ministru vestit prin hoțiile lui... Înșărșit, fiindcă întrecuse măsura ori și cărei lăcomii, Regele dă poruncă și-l leagă într'o pădure de un copac, cu ordin ca nimeni să nu-l deslege... Doar un urciur cu apă și o coajă de pâine pe zi să i se dea... Peste trei luni, își-aduce aminte de el și vine cu suita să-l vază, ce mai face... îl vede Regele slab, prăpădit, și o mulțime de gângănii, circulau pe sub cămașa lui, ciupindu-l și sugându-l.

Îl se face milă Regelui și dă ordin să-i ridice hainele, să-l primenească și să-i gonească gângăniile rapace... Dar blestematul, ridică brațul:

— „Nu, Măria-Ta! Lasă-lc. Abia sunt sătule și grase. Dacă le gonești pe astea, vin altele slabe, nemâncate, mai flămânde; și vai de mine atunci!”

Și fostul episcop de Sibii și actualul patriarh, cu ochii lui sinceri, după ce își sfârși parabola, ne ținti drept în ochi și ne spuse: „purificare politică, atunci când vor veni ai noștri? Dar îți dai dumneata seama ce va să zică o foame politică de două mii de ani după bugetul unei țări?! Am mai multă încredere în sătutul Dvs!”

În aceste două întâmplări se oglindesc: și o experiență și o lege istorică, veșnic verificate: *clasele nouă instăpânite, sunt mult mai rapace și mai egoiste decât clasele vechi guvernante.* Ele juisează cu o sete exclusivă numai în folosul lor, de toate avantajile ce i le oferă puterea luată cu violența.

Asta nu înseamnă că țara să lase pe cele vechi să-și facă de cap. Dar când ne curățăm, să bagăm bine de seamă să nu pățim ca soldatul meu, să ne dăm foc singuri și să ajungem să regretăm paraziții cei vechi, pricopsindu-ne cu scârba și plaga celor noi!

Cum vedeți, domnule Istrati, tot e bună la ceva și filosofia. Ea ne dă din timp de veste, că o societate care are pretenția să fie un organism iar nu un amestec, trebuie să se desvolte și să se perfecționeze după aceleași legi firești: un organism va crește totdeauna prin *intussuscepție* iar nu prin amputare a organelor. Celulă cu celulă nouă trebuie să înlocuiască pe cele vechi, cu puteri nouă regenerate. Pentru aceasta, generațiile nouă, sub pedeapsa de a purta singure răspunderea proverbului „cum îți vei așterne”, trebuie să fie crescute la suflul idealului creștin adevărat. Când suflul acesta a trecut prin glasul unui om de voință și cinstea lui Luther, a putut scăpa Europa de robia sigură cehă pregătea armatele lui Carol Quintul. Mântuirea de o robie mai puternică, — fiindcă toți tiranii nu sunt decât exteriorizarea și agenții păcatelor din noi înșine — nu poate veni decât *din acelaș izvor de unde a mai venit.* De la biruitorul de pe Golgotha și biciuitorul zarafilor din Templu.

Nu eu, te-ași povățui să nu isbești cu brutalitate, — așa zice mai potrivit cu energie — în tot ce simți că este putred! Dar, ferește-te de a porni la drum cu acei cari, — din prima zi a victoriei revoluțiunii lor, te-ar închide pentru că ești intelectual, — și deci suspect!

A! dumitale, — nădăduesc, un aliat, în lupta aceluiaș crez.

D. Nanu

PRIMĂVARĂ

Prin geamul larg deschis
Primăvara îmi întinde un ram de liliac în floare...
Lacăte de liniște la uși atârnă Seara
Cu degetele ei de catifea
Și un liliac atins de-o mână nevăzută
Își ninge florile în amintirea mea...

A. COTRUȘ

IN CIMITIR

E-atâta liliac în floare-aceia, Doamne,
Și pe cruci atâtea nume de oameni cari au fost și nu mai sânt...
Atâția prieteni dorm și ngrășe-acest pământ,
Atâtea primăveri, atâtea veri, atâtea toamne
Cu cari m'am cborât și mă cobor și eu
Mereu
Infrânt
Fără-mă cu fără-mă în mormânt!...

A. COTRUȘ

Scrisoare

Zilele acestea te vei reîntoarce.

Vreau ca rândurile mele să te întâmpine veselă și sănătoasă, urându-ți «bun sosit» așa cum la plecarea ți-au dorit «călătorie frumoasă.»

Așa e că a fost frumoasă călătoria? Cred că Veneția a fost o alegere mai nimerită decât Orientul spre care ai înclinat o clipă, căci fără îndoială inteligența, sufletul și nervii dumitale și-au îndogățit vibrațiile mai simțitor decât dacă i-ai fi plimbat în caice otomane pe Bosfor sau pe caldarâmul străzilor murdare din Constantinopol.

M'am gândit în nenumărate rânduri la dta și implicit la toate priveliștele ce ți s'au fixat pe retină, reflectându-ți-se apoi în suflet. Oh! le-am visat și eu, ani de-arândul, priveliștele Apusului; azi, încă, le mai visez, și uneori am impresia că visul e mai puternic ca realitatea, și că în măsura frumosului, întrece totdeauna realitatea!

Veneția! . . . o cunosc și eu, sau mi-o închipui, și e mai mult. M'am gândit în nenumărate rânduri la dta și la orașul acesta de vis prin care ți-ai plimbat «spleen»-ul. Mi-au trimis, deseori, gândul lângă dta, și i-am îngăduit să te urmărească în ritmul pașilor dtale, sau să înțeleagă cu iscusința inteligenții dumitale, atât de fină și grațioasă.

Mi-am contopit gândul cu gândul dumitale, fără să simți, fără să bănuiești, fiindcă dta nu poți înțelege afinitățile pe cari le creiază, între două suflete, sentimentul unei prietenii cerebrale.

Te-am întovărășit, fără să-ți dai seama, în ciuda zâmbetului de ironie ce-ți va înflori pe buze, în clipa când îmi vei citi caligrafia.

În dimineața care tremura ca o lacrimă de bucurie agățată în ochiul blond al soarelui, ai privit pentru întâia oară Campanila răsărind din pământ ca o tulpină . . .

În văzduhul trandafiriu, zborul porumbeilor înghirlanda coroane de flori albe . . . Gondole matinale lunecau pe oglinda apelor prizoniere . . . Ai respirat adânc, cu nesațiu, și ai simțit că aerul sărat e acelaș pe care l'a sorbit Géoges Sand și blonda Dezdemonă!

— Venezia! Ecco Venezia!

Alături de dta am vizitat muzee și palate; am contemplat marea, cu ochii măriți de plăcere și uimiți de minunea mătăsoasă a cerului care se încase în lagune. Ne-am suit în vârful clopotnișei San Marc, iar de-acolos, de sus, am privit mulțimea incomodă și anostă forfotând în Piazza. Ca o umbră pe care o lasă un nor în trecere prin fața soarelui . . .

Și iarăși am privit cerul în care, de data asta, murea ecoul mării.

Apoi am trecut punțile, șoptindu-le numele, sonore ca râsul dinților tineri, sau grave ca o foșnire tănuită de frunze: *Ponte di Rialto . . . Ponte dei Sospiri . . .*

O MÈRE . . .

— M. EMINESCU —

*O mère sans repos, par la brise éplorée,
Du feuillage, vers toi, tu m'appelles tout bas;
Sur le sombre caveau de ta tombe sacrée
L'acacia gémit du souffle des frimas, —
Et ta voix va se joindre à sa voix agitée,
Il frémitra toujours, toujours tu dormiras!*

*Ne pleure pas, chérie, à l'heure où je mourrai,
Mais cueille au saint tilleul une tige légère;
Avec soin plante-la contre ma froide pierre,
Arrose-la des pleurs de ces yeux que j'aimai;
Et si jamais je sens de l'ombre sur ma bière,
L'ombre croîtra toujours, toujours je dormirai!*

*Mais s'il faut que tous deux à la fois nous mourions,
Qu'on ne nous porte pas dans un froid cimetière.
Qu'on creuse notre tombe au bord de la rivière,
Qu'à jamais sous le marbre unis nous reposions.
Nos deux coeurs endormis sous le même suaire,
L'eau pleurera toujours, toujours nous dormirons.*

AL. GR. SOUTZO

VENISE

— M. EMINESCU —

*De Venise la vie est éteinte à jamais,
Plus de fêtes de nuit, plus de chants d'allégresse;
Aux escaliers de marbre, aux frontons des palais
La blanche lune envoie une pâle caresse.*

*Okéanos gémit le long de tristes quais,
Lui seul ayant toujours l'éternelle jeunesse, —
Sa douce fiancée a vécu désormais
Et, contre de vieux murs, il se heurte en détresse.*

*Ainsi qu'au champ des morts sinistre est son silence.
Pontife survivant des beaux jours d'autrefois,
Saint-Marc, lugubrement, sonne l'heure aux beffrois.*

*Avec un glas profond et tombant en cadence,
De son ton de Sibylle, il dit bien doucement:
„Un mort ne revient pas. C'est fini, belle enfant!“*

AL. GR. SOUTZO

Am privit punțile elegante ca niște salturi argintate de pești apocaliptici, sau arcuite ca niște sprâncene de aur deupra albaștrilor ochi ai la-gunelor . . .

Am contemplat amurgurile înroșind zarea, în-văpăind Campanilele, stropind cu sânge marmura palatelor, și evocând vremile apuse în cari sângele amanților stropea răsul curtezanelor, sau gălgâia din floarea roșie brodată pe plastroane de mătase cu vârful pumnalelor . . . Am contemplat amurgurile roșii, mărturie a Veneției de odinioară, cetatea voluptății, a sângelui și a morții . . .

Iar după nopți de veghe, în cari luna lividă plutitoare pe apa cerului părea o piatră de opal pierdută din inelul vre unui doge, am privit zorile desprinzându-se ca o draperie trandafirie și verde din cuiul ultimei stele care mai clipea . . .

Te-am urmărit, prietenă, pas cu pas, și într-o zi te-am surprins rezimată de balustrada balconului cu privirile pierdute de-a lungul canalului Grande.

Visai! . . . Ce gânduri alergau prin galeriile crecerului? În suflet, ce frământări, și ce voluptăți îți plămădeau iluzii sau amărăciuni? . . .

Priveai . . . Pe cine? Pe Wagner, înapoindu-se dela Lido, în gondolă, cu capul greu de note muzicale culcat în poala Cozinei? . . . Pe Musset, romanticul, sorbind băuturi răcoritoare în cafeneaua Florian, ca să și astâmpăre bătăile inimei? . . . Pe tragicul Byron, palid, părăsind palatul Mocenigo, grăbindu-și pasul spre o întâlnire de dragoste? Pe Goethe surâzând Betinei pe Rialto? . . . Pe Cassanova escaladând zidurile vreunei monastiri? . . . Pe Dezdemona înăbușindu-și plânsul? . . . Sau pe Jago fluturând sardonice o batistă îndantelată ca o spumă? . . .

Priveai! . . . Și toată Veneția, tăcută și voluptoasă, îți tremura în pupile, îți gălgâia în sânge îți pătrundea în suflet cu fiecare respirație.

Veneția! cetate a sărutărilor și a suspinelor . . .

Veneția! fărâme de grădini, insule mici de alabastru, risipite la poalele Campanilei, ca o scrisoare de iubire ruptă bucățele pe un colț de mare albastră . . .

Iar în clipa plecării, în vreme ce vaporul se depărta de chei, te-am văzut, înlăcrimată, privind cerul plin de zborul pescărușilor!

Veneția, în semn de «adio», îți flutura în aer batiste albe, înaripate . . .

1920 Aprilie.

Theodor Solacolo

GUY DE MAUPASSANT
ISTORIA FRANȚEI
IN CUVINTE CELEBRE

Există oare undeva înregistrate evenimente mai remarcabile, mai uimitoare, de cât în paginile istoriei Franței de un secol încoace?

Ce va fi mâine? Dar mai bine să o lăsăm incurcată, pentru că la noi totul e posibil.

Ce ne-ar mai putea surprinde? Când o țară a produs o Jeanne d'Arc și un Napoleon, desigur că poate fi considerată ca țara minunilor.

La noi trebuie să știe cineva de glumă, ca să poată domni. Buna dispoziție înlocuește geniul. Un cuvânt de spirit face pe cineva mare pentru posteritate. Restul e nimic. Poporul iubește pe cei cari îl fac să petreacă și le iartă păcatele celor cari îl fac să râdă.

Ajunge să aruncăm o privire, o singură privire, spre a ne convinge că bărbații noștri cei mari au ajuns celebri prin cuvintele lor de spirit.

Vorbe, vorbe, nimic de cât vorbe. Când ironice, când eroice, când impertinente.

La început de tot avem pe Clovis, regele creștin. Ascultând cetirea patimilor lui Christos, răcni: „Ah! De ce n'am fost eu acolo cu armata mea!“.

Acest rege creștin, pentru a-și asigura domnia numai pentru sine, și-a exterminat aliații și rudeniile.

N'a fost crimă pe care să n'o fi comis. Cu toate acestea el e prezentat de popi ca rege iubitor de progres și tare evlavios:

— „Ah! De ce n'am fost eu acolo cu armata mea!“.

Bunul rege Dagobert de mult ar fi fost uitat, dacă ștângari noștri nu i-ar fi atribuit niște particularități pe care de sigur că nu le avea.

Când Pipin voi să îndepărteze de la tron pe regele Childerich, îi puse Papei Zacharias întrebarea șireată:

„Cine e mai demn de coroană? Acela care îndeplinește exact toate obligațiunile unui rege, fără să aibă titlul lui, — sau acela, căruia îi merge numele de rege, fără să domnească?“.

Ce știm noi de Ludovic VI?. Nimic. Pardon. Când, în bătălia de la Bruneville un englez puse mâna pe el și zise: „Regele e prins!“ el îi răspunse: „Ce, tu nu știi că regele nu se prinde, nici la șach?“.

Ludovic IX, care e numit „sfântul“ n'a lăsat după el nici o vorbă, din cauza aceasta ni se pare atât de anostă domnia lui, care nu se compune de cât din predici și post.

Philipp IV, imbecilul acesta se lasă să fie bătut și rănit la Crecy. Când sosi la castelul Arbroie și sună la poartă, strigă: „Deschideți norocului Fran-

tei!" și noi ne extasiem de acest cuvânt melodramatic!

Când Ioan II, ajuns prizonier al prințului de Wales, care îi fu vorba? Ca un trubadur francez cu grandeză cavalierească zise: „Sperasem să te am pe d-ta astă seară la mine; dar soarta făcu, ca să iau eu masa la d-ta!"

„Nu e treaba regelui să răsbune pe prințul de coroană" declară mărinimos Ludovic XII. Iată o frumoasă vorbă ce ar trebui s'o cunoască toți principii.

Francisc I. nebunul acesta lungan, slujnicar și beli-duce nenorocit, și-a salvat numele, dându-i un lustru de nemurire cu vorbele ce le-a spus după înfrângerea de la Pavia — și pe care le-a scris apoi mamei sale: „Totul e pierdut, afară de onoare!"

Nu ni se par cuvintele acestea mai frumoase decât o victorie? N'a cucerit prin ele mai multă glorie de cât prin cucerirea unui regat?

Henric IV: Jos pălăriile, d-lor. Stăm în fața maestrului viclean, sceptic, isteț, ușă de biserică, prefăcut, ca nimenea altul, craidon, bețivan, păgân. Ei bine! cu câteva expresiuni fericite și-a făcut în istorie un nume mare și nobil.

Oh! ce bine se pricepea șarlatanul, să se poarte cu prostia omenească.

Înainte de bătălia de la Jory: „Copii, chiar dacă ne lipsesc stindardele grupați-vă în jurul penajului alb al pălăriei mele, și veți găsi calea victoriei și a onoarei."

Precum vedem nu e nevoe totdeauna ca un general să fie victorios, când știe să le vorbească așa de bine ofițerilor și soldaților săi!

El vrea să aibă Parisul, scepticul rege, dar era vorba să aleagă între credință și frumosul oraș. „Ah ce! — murmură el între dinți, Parisul face cât o liturghie catolică!" Cine a priceput ce a spus regele a răs cu poftă și de sigur că nu s'a supărat.

Cu ce s'a înfipt însă pentru toate veciniciile în inima poporului, a fost genialul lui cuvânt, bun, binevoitor și adânc:

„Dacă D-zeu îmi va da viață, voesc ca în regatul meu să nu se găsească nici un țaran, care Dumineca să nu-și aibă o găină de mâncare!"

Ludovic XII n'a lăsat nici un cuvânt. Domnia lui a fost tot atât de posacă ca și el.

Ludovic XIV a formulat puterea personală, absolută în cuvintele: „Statul sunt eu!"

El a fost acela care a deschis seria fraselor politice umflate. Tot el este acela care a spus: „Nu mai sunt Pirinei!" și-a început politica alianțelor.

Ludovic al XV, decadentul, elegantul, spiritualul ne-a lăsat deliciosul cuvânt al suveranei sale ușurinte: „După mine potopul!"

Dacă Ludovic XVI ar fi avut destul spirit să găsească și el un cuvânt de efect, poate că ar fi sal-

vat monarchia. Cine știe, dacă n'ar fi scăpat și de ghilotină?

Napoleon I risipia cu duzina cuvintele de efect, ce trebuiesc soldatului.

Napoleon al III molcomia anticipat mânia națiunii zicând: „Imperiul e pacea!"

Auzi, imperiul e pacea! Ce grandioasă concepțiune; ce minciună colosală! Cu un astfel de principiu el putea să declare război Europei întregi, fără să se teamă cât de puțin de poporul său.

El s'a războit cu toată lumea: în China, în Mexic, în Rusia, în Austria și în Africa. Ce însemnăză toate aceste? Și acum mai sunt încă oameni în viață, cari vorbesc de domnia „pacifică" a lui Napoleon III, care a domnit numai cu cuvinte.

Dar și Rochefort a răsturnat imperiul tot cu cuvinte, cari au fost însă mai omorătoare decât gloanțele. Cu săgețile satirei sale, el a sfâșiat silueta ridicolului suveran.

„Aici sunt, aici rămân!" așa a zis Mac Mahon, când era la putere. Dar cu un alt cuvânt l'a trântit Gambetta: „Or să te pleci, or să pleci!"

1887

G. O.

CAPACUL

— CH. BAUDELAIRE —

LUI PERPESSICIUS

*Ori unde-ar rătăci: pe mare sau pe uscat,
Sub un cer de flacări sau sub un cer de ghiată,
Ori ce-ar fi: servitor al lui Isus, curtezan din Cythera,
Cerșetor mizerabil sau Cresus strălucitor,*

*Orășan sau țaran, vagabond sau statornic,
Și ori cum ar fi micul lui creier: sarguitor sau leneș,
Omul veșnic trăește sub teroarea misterului,
Și nu privește spațiul decât c'un ochiu de spaimă.*

*Sus, Cerul! acest zid de cavon care-l înăbușe,
Tavan iluminat pentru o operă bufă
În care fiecare histrion frământă un pământ însângerat;*

*Cerul! teroarea libertinului, nădejdea grozavului sihastru;
Cerul! capacul negru al marelui cazan
În care fierbe întrevăzuta și vasta Umanitate.*

AL. T. STAMATIAD

HUSARUL

Nu e bine să trezești amintirile trecutului; adierea zilelor de veci apuse ridică gânduri ne-mai-pomenite în capetele cele mai cu scaun. Așa, într'o zi când trebui să ne mutăm din vechiul lăcaș al familiei, dădui peste un leagăn, care era după sobă, plin de terfeloage îngălbenite și de ciurucuri, fel de fel de vechituri de când eram copii! Și scormonind prin aceste lucruri vechi, pusei mîna pe o păpușă — un husar de piele, la vederea căruia, amintiri din vârsta fragedă, se deșteptară deodată în mine și fălăiră des, ca niște fluturi de noapte.

Îl luai în mîna și-l ștersei de praf și de păinjeni. Cum îl mîncase vremea! Chipul îi era groaznic de sgîriat, nas nu mai avea și pe-a-locuri chereșteaua-i de sîrmă și părul de cal, cu care era umplut, ieșiau afară prin uniforma isprăvită. Totuși ostașul de o jumătate de cot mă privea cu niște ochi încremeniți și aspri, așa cum se cuvine unui invalid, care după 25 de ani, vine față în față cu generalul său.

Îmi reveniră în minte luptele pline de slavă pe care el și eu le purtam în curtea orătăniilor și ce mai spaimă doamne, băgam în neamul mândru al curcanilor, când ne repezeam în ei, cu zbierete de bătălie. Cîta deosebire între vremea de atunci și cea de azi! Lumea întreagă, pe atunci, ținea până la poalele podgoriei vecine; casa era o moșie întreagă, curtea caselor o țară, pătuiajul porumbeilor ni se părea un turn nalt, până la cer, iar cenușarul sobei o peșteră!

Un ou găsit în șopron, o broscă rătăcită prin bazin erau întâmplări mari, într'o zi; un nasture de dolman, brățarea unui cartuș tras erau pentru noi o bogăție.

Mobilele din odaie erau ființe cu viață și cu minte și când, uneori stăpîniți de mînie trîntiam mesei câteva picioare, tot noi veniam înapoi și-o mîngăiam, ca să fim iar prieteni.

Chipuri de copilași, mirați și curioși, se uitau la noi din fundul fîntanei, iar borcanele cu dulceață ale mamei erau păzite de un harap, în care nu credeam de loc, dar de care totuși aveam o frică zdravănă.

În umbra dulce pe care seara o lăsa din streșinele casei, ne luam după zborul rădașilor cu coarne iar când clopotele dela biserică sunau vecernia, osteneala ne astîmpăra. Si atunci ne urcam cu drag pe genunchii mamei, fiecare la locul nostru, soră-mea și eu.

Și cum stam pironit lângă vechiul leagăn, îmi răsări în cuget figura, multă vreme uitată, a sorei mele Vița, pe care anghina no-i răpise, când Vița avea deabia 5 ani. Era cu 2 ani mai mică decît mine și în curînd erau să fie 20 de ani de când mîna de skelet a morței secerase dragul bobocel. Rana pe care moartea aceasta o făcuse în inimile noastre se stîfnisese cu încetul; liniile feței surioarei mele se colbăiseră în amin-

tirea mea și de 10 ani încoace nici că mă mai gîndeam la ea.

Și în ceasul acesta iată o revăd de odată, cu o limpezime minunată. Era un copil nesfârșit de drăgălaș; vorbea puțin peltic și când vorbea ținea capul pe un umăr. Numele ei era Victorina, dar mama mare, neputînd să se dreprindă cu acest nume strein, o mîngăiasă Vița.

Sîngele ei fierbea: n'avea nici o leacă de astîmpăr. Făcea fel de fel de șotii la bucătărie și când mama ridică lingura de ciorbă ca să dea în ea, Vița o zbughea în curte, sărind și jucînd. Ținea la mine foarte mult. Incredutătoare, cum sunt toți copiii care au inimă bună, i-ar fi plăcut mult mai mult să fie băiat decît fată. Astfel, ea era o mare admiratoare a zbegurilor mele de pe gardul grădinei. Și când răsturnam lumea de vitejie, în bătăliile sălbatice pe care le puneam la cale cu copii de țigan, de pe marginea satului, vedeam în ochii Viței, para celui mai adevărat entuziasm.

Sărmana Vița simțea o dragoste ne mai pomenită pentru husarul meu de piele. Acest husar era stăpînul visurilor ei și iubirea-i fără de nădejde pentru acest ostaș întrista mica ei existență. Când voia să spună despre un lucru că e frumos, sau drăgălaș, sau sublim, zicea: „E ca husarul“.

Părinții noștri nu luau aminte la această stranie patimă a Viței.

Eu unul eram incredințat că orice alt husar, or cîta asemănare ar fi avut, n-ar fi fost destul pentru soră-mea. Ei îi trebuia husarul meu, husarul meu a cărui ființă o vrăjea.

Se întâmplă că odată acest husar veni în stăpînirea ei. La ziua nașterii mele, primii în dar niște hăinuțe noi și un ceasornic de aur. Cusurul ceasornicului era că nu mergea de loc, cît despre haine nu-mi veniau la socoteală numai prin atîta că surtucul, vesta și pantalonul se țineau una de alta, și pentru mine culmea eleganței era să scot din cînd în cînd, surtucul.

În primul avînt al bucuriei, alergai într'un suflet la mama mare ca să mă admire. În curtea caselor ei era un coteț năstrujnic, pe care aveam obiceiul să mă urc ca să arunc, din vîrf, câte-un cucurigu! Făcui tot așa și în ziua aceia. Vița, de jos, bătea în palme, în transporturi de admirație. Dar bucuria noastră puse repede capul sub aripă, căci dîndu-mă jos de pe coteț, mă aghătai într'un cui și cotul îmi ieși afară, printr'o sfîșietură de 5 degete, din surtucul meu cel nou! O sfeclirăm. Începui să plîng și soră-mea se făcu albastră de frică.

Mama mare știa să facă niște dulciuri de-ți lăsa gura apă; dar acum putea să le facă mult și bine. Nu intraram de loc loc la ea, ci, cu inima grea, ne înapoiaram la noi acasă. Săraca Vița, care mergea alături,

împărțea cu mine în două nenorocirea mea De-
odată mă apucă de braț:

— Ascultă, Didi, nu mai plânge. Am să-ți câr-
pesc eu surtucul.

— Da întrebai eu cu glasul plin de neîncredere)
știi tu, Vița, să coși?

— Eu? O să vezi: cos așa de bine, că n'o să
bage nimeni de seamă.

Cînd sosiseram acasă, mă ascunsei în chiler și Vița
se tot învîrți pe lângă masa de lucru a mamei, pînă ce
izbuti să șterpelească ceia ce îi trebuia. Veni apoi la
mine, cu un ac, cu un ghem de ață, cu o pereche de
foarfeci și cu un degetar. Mă culcai cu fața în jos pe
un paner și Vița ingenuchind, foarte serioasă, începu
îndată să coasă și să aștearnă ața, cum dădea Dum-
nezeu. Cînd mîntui, ea, cea dîntîi, își privi opera fără
încredere: surtucul era de un albastru închis și ața era
albă. Dar cu inchipuirea ei cea fără de odihnă, leacul
fu gata și el: Vița se duse după cerneală și cu vîrf
degetului mîșgăli cusătura, așa că la urmă, cîrpeala nu
se mai putea distinge.

Nespuse de bucuros de fapta Viței, făcui o greșală
de care mă căii foarte de grabă. Dărui Viței husarul
Biata surioară nu-i venia să-și crează azului și se făcu
albă de fericire

— Didi, mi-l dai cu tot dinadinsul!

— Ți-l dau, Vița.

— De tot, de tot?

— De tot!

— Jură!

— Jur.

Vița apucă husarul și alergă în grădina, cu stri-
găte de bucurie.

Seara, cînd veni ceasul de culcare, Vița, mai nainte
decît mine, era în genuchi în patul ei cu gratie, spu-
nînd rugăciunea de seară și ținînd husarul strîns, sub
braț. Dar pe cînd mă desbrăcam, mîneca frumosului
meu surtuc se sfîșie la cot, a doua oară.

— Ce va să zică asta? sări mama cu gura. Lucru
groaznic! Vița cususe surtucul cu cămașă cu tot.
Dintr'odată, mama porni pe răs, pe urmă se supără, dar
scăpai cu o jumuleală ușoară.

A doua zi, disdedimineată, Vița și începuse să se
joace cu husarul și pofta să i-l iau înapoi începu să
mă roadă.

Cugetai că învoiala noastră nu mai putea să fie
luată în seamă, fiindcă Vița îmi cârpiuse rău surtucul,
așa încît mama prinsese de veste și mîncasem o palmă.
Prin urmare, eram deslegat de jurămîntul făcut și husa-
rul se cădea să fie iar al meu.

Astfel de socoteală îmi făcui. Din această fru-
moasă socoteală, ieși o ceartă, așa că, la urmă Vița,
cu obraji aprinși de supărare, îmi aruncă, cu mîndrie,
husarul, la picioare.

— Poftim, ia-ți-l! Nu-mi trebuie.

Din ceasul acesta, păzii comoara mea cu o grije
și mai mare. Prețul ce avea husarul în ochii Viței, îi
dădea și mai mare preț în ochii mei. Cînd plecam la
școală, aveam grijă să-l ascund ori în bae, ori sub
vre-o mobilă din casă, dar orice aș fi făcut îmi d deam
seama că, pe cînd eu lipseam, anume mînușite scoto-
ciseră, încoace, încolo, după avutul meu. De aceia îi
găsii o ascunzătoare zdravănă și cînd mă jucam prin
grădina cu husarul, biata surioară urmărea, cu tristă
gelozie toate mișcările mele.

Sărmana Vița! Viața ei întreagă nu fu mai lungă
decît o palmă, și totuși fu destulă, ca sufletul ei în-
flăcărat să simtă toate durerile dorinței.

Pe neașteptate, Vița se bolnăvi.

Mrturisesc că aș fi voit din toată inima să fiu în
locul ei. Nu cunosc o stare mai plăcută decît să fii bol-
nav. Ai tăi te calcă frumușel în pat, îți înfășură capul
în prosoape, ți-l culcă pe perne moi, tata și mama te
alintă, și dacă nu ești prost și rabzi o leață de foame,
apoi numai decît încep să curgă bonboanele, curmalele
și portocalele.

Ca să ne despartă pe unul de altul, pe mine mă
duseră la mama mare.

Casa îi era alături de biserică, ale cărei turnuri
gotice se vedeau din curte. Vaerul clopotelor dădea
fremăt geamurilor dela ferestre. În camera de culcare
se vedeau, pe ziduri, boeri îmbrăcați în dolman, boeri
cu ochii crunți, și jupănițe, cu gâtul lung, care se uitau
la mine. Dar ceea ce stărnia cu deosebire luarea mea
aminte era un orologiu vechiu, cu cuc. Ce orologiu
minunat! Subt cadran, în locul limbei, era un fluture
aurit care zbura mereu. Intre cele 2 colonne de ala-
bastru se vedeau o grădină cu un castel în fund, un
avuz de apă, lalele roșii și o pajiște verde. În grădină
se ținea un cavaler spaniol care avea în cap o chipi-
neată cu pene și care, purtînd în mână o gitară, sfre-
delea cu ochii ferestrele închise ale castelului. Cînd
orologiu suna, o coconiță se ivea deodată, și dădea
din cap, la cavaler. Cavalerul pișca ghitară, avuzul de
sticlă ondulată începea să se învîrtească și o minunată
și veche melodie ieșea din orologiu. Cu inima plină mă
uitam la acest capdeoperă.

Dar să mă întorc la Vița.

Intr'o zi mama mare îmi spuse că mititica mergea
cu boala foarte rău.

— Halal, cugetai eu, asta însemnează că tata și
mama o îndoapă cu bonboane.

În după amiaza acelei zile, femeia din casă veni
la noi să ne spună că se duce să ia doftorii și că Vița
ma roagă tare dragă să-i dau husarul să se joace;
husarul era s'o facă bine numai decît.

— Vrea husarul meu . . . husarul meu? meste-
cai eu din gură. Unde l-am aruncat? Mă duc să-l caut.

Nu știi ce diavol mă povățui, că intrai în oda-
vârui husarul sub surtuc și sărind peste gard o luai rasna
pe câmp. Nu-mi veni inima la loc, decît atunci cînd ajun-

sei departe, singur, pe subt sălcii. Multă vreme, rătăcii pe malul pârâului. Ah! și Vița asta! Nu-i ajunge că nu se duce la școală și că mănâncă toată ziua la bonboane, acum poftim că mai voește și husarul meu!

Dar seara veni și începu să-mi fie teamă, în singurătate. Sălciile bătrâne și scorboroase mi se păreau subt vălul umbrei, ca niște arătări de oameni.

Când ajunsei acasă, cu husarul meu subt braț, mama mare ședea în curte, tăcută și adâncită în tristețe. Pe deasupra stufișurilor curței, liliicii și fluturii de noapte coteau de colo până colo. Luna urca încet printre turnurile bisericii, ale cărei podoabe și arcade gotice pluteau ca într'o lumină magică.

Dintr'o cazarmă vecină, se auzi stingerea. Sunele goarnei răsunau greu și trist în inimă-mi.

Poate că ar fi trebuit să trimit Viței husarul meu, chiar și acum.

Noaptea văsei un vis de tot ciudat. Mă plimbam prin grădina orologiului cu muzică. Deasupra mea fluturile aurit, zbură neîncetat, avuzul de apă țâșnea, muzica răsună, dar cavalerul care cânta din ghitară nu era altcineva decât husarul meu de piele, și prin fereastra castelului soră-mea Vița dădea din cap, la el.

Sării în sus din somn și mă dădui jos din pat, coprins de spaimă... În odaie, lumânarea ardea continuu.

— Mamă mare?

— Ce este, dragul mamei?

— Husarul... husarul... trebuia să-l dau Viței.

Mama mare mă îmbrățișă cu duioșie și-mi spuse stăpânindu-și plînsul:

— Vița s'a dus în cer, micule; ea s'a făcut înger.

Aici amintirile mele șovăiesc. Nu pot să-mi aduc aminte ce simții; îmi aduc aminte numai, că m'am văzut din nou, acasă la părinți. Curtea era plină de străini, care șopteau și priveau curioși micul coșciug de metal, culcat înaintea noastră. În mireasma teilor în floare se amesteca mirosul făcliilor și al ramurilor veștejite. Preotul dondona încet și se auzia, de pe coșeris, gănguritul porumbeilor, colesii de soare. Priveam panglică neagră cusută la palăria mea de pae pe care o tot mușcam cu dinții și plângeam pentru că vedeam plângând pe mama. Ea era palidă ca moartea; când și când un suspin îi sfășia pieptul; atunci ea mă strângea de mână convulsiv și mi se părea că toți și toate o să ne risipim.

A doua zi, când ne așezarăm la masă, un loc ră-nșase gol. Tata dădu farfuria la o parte, cu o înf țigare zdrobită și mama privea în neclintire locul gol.

— Mititica! zise ea tremurând; în ceasurile de pe urmă nu mai mă cunoștea și în frigurile ei vorbea necontentit de un husar...

La rândul meu, lăsai lingura să cadă. Imi dădui socoteala că trebuia într'adevăr să dau Viței husarul. Și iată că după 20 de ani, husarul acesta de piele,

cărui sârmana Vița i-a rămas credincioasă până la moarte, stă încă drept, naintea mea.

Nu mă socotesc între aceia care și-au făcut socotelele cu viața, dar aș da cu bucurie tot ce aș putea să mai aștept dela viitorul meu, ca să pot să mai stau încă odată față în față cu Vița și să-i dau frumosul husar de piele, spunându-i:

— Poftim, dragă Vițo! Ți-l dau, cu jurământ și de tot, de tot!...

FERENȚ HERȚEG

L'éphèbe aux pâles yeux

*L'éphèbe aux pâles yeux, poème d'un instant,
Fantôme d'air tissé s'éteignit comme un rêve,
Et son heure ici-bas fut la musique brève
Qu'une magique flûte achève en sanglotant.*

*Le sinistre nocher parut, et l'envoûtant,
Je le vis s'embarquer, et restai sur la grève,
Et longtemps ma douleur ne connut point de trêve,
Mais la vie est un baume et l'homme est inconstant.*

*Seulement, malgré, tout, l'éphèbe de Novare,
Clair de lune nacré dont le ciel fut avare,
Remonte encor parfois de l'oubli du tombeau:*

*Le nocher qui le prit, le ramène au rivage,
Et je le revois frêle, élancé, pur et beau,
Et me revois pareil à l'ami du jeune âge.*

ALEXANDRE MACEDONSKI

LA FORGE

*Une fenêtre noire et morte est mon passé:
Elle fut l'oeil sanglant d'une géante forge
Dont le soufflet halète, et dont le feu dégorge
Mais dont le marteau cogne et n'est jamais lassé.*

*Et point l'on ne m'y vit hagard ou harassé,
La trouble angoisse au coeur, l'agonie à la gorge; —
Radioux et puissant, et pareil à Saint George,
J'y vainquis le réel et le tins terrassé*

*Ardent à chevaucher la chimère éclatante,
Coursier azur et or, et que seul le ciel tente,
Je l'y ferrai, fier, d'améthystes lilas,*

*J'y frappai sa gourmette, et j'en fis un chef-d'oeuvre, —
Or vierge, et diamants, et rubis, — mais hélas!
Mes yeux sont morts brûlés aux flammes de cette oeuvre.*

ALEXANDRE MACEDONSKI

SE'MPRĂȘTIE SĂLBATIC TINEREȚA MEA . . .

Se'mprăștie sălbatic tinerețe mea și-a ta,
 Ca florile de măr în vijelia grea . . .
 Și s'o adune de pe căile-mi și căile-ți pustii,
 Nu-i pe pământ putere, mână fermecată . . .
 O, nu-i
 Și nu va fi
 Niciodată! Niciodată! Niciodată! . . .

CAD ÎNTR'UNĂ FLORILE DE PRUNI . . .

Cad întruna florile de pruni . . .
 Se risipesc în preajma mea ca o comoară . . .
 Mă văd copil,
 Cu ochi duiși, adânci și buni,
 Cum le priveam căzând așa, odinioară . . .

SINGURĂTATE

Cu apa-ți făcătoare de minuni, mă spală
 Să m'odihnesc adânc, sub bolta ta celestială,
 Cu gândurile și cu vrerile împacate,
 Eu, fiu-ți rătăcit,
 Sălbatică, enormă catedrală
 Cu ferestre larg-deschise n'înfinit,
 Singurătate! . . .

CLOPOTELE

În note pline, lungi și grele
 Ca niciodată
 Răsună clopotele în cetatea îndepărtată . . .

M'opresc,
 Le-ascult,
 Le sorb cu suflet săngerând . . .
 Când? O, când,
 Putea-vei lung suna și tu odată,
 Mut clopot al Duminecilor mele? . . .

CORABIE-NĂCUCĂ . . .

Corabie-năluca,
 Ce luneci fără dăre ca un gând,
 Pe vrăjita apă-a visului, prin neguri grele,
 Când?
 O, când,
 Te voiu putea vedea, pe o clipă ancorând
 În rada goală-a portului nădejzii mele?! . . .

DE M'AȘ FI NĂSCUT, NATURO,
DUPĂ VOIA MEA! . . .

De m'aș fi născut, Naturo, după voia mea,
 Pe măsura visurilor mele fără de hotare,
 Aș crește poate peste timp
 Ca peste-abis un brad deapururi verde
 Ca munții de puternic aș trăi cât eit . . .

N'aș mai vedea:
 În dosul zimbetului: rânjetul,
 În dosul cărnii fragede: scheletul
 Și'n dosul bituinței omului: zădărnicia.

A. COTRUȘ

IN MEMORIAM

— M. MAETERLINCK —

Acei care mor pentru Patrie n'ar trebui să fie socotiți printre morți. Dâșii n'au nimic comun cu cei care își sfârșesc viața obosită într'un pat, o viață aproape totdeauna prea lungă și nefolositoare. Moartea care în orice alte împrejurări nu este decât însăși groaza și nu aduce decât neantul și desnădejdea, — pe câmpurile de luptă, în ciocnirile glorioase, este mai frumoasă decât lumina zilei și răspundește mai multă viață decât dragostea.

Nici o viață, oricât de strălucită ar fi, nu prețuește ca tinerețea pe care dâșii ne-au dăruit-o, risipind într'o clipă zilele atâtor ani plini de fermecătoare speranțe. Nici o jertfă nu este asemănătoare cu aceea pe care dâșii au adus-o Patriei; nici o glorie nu poate să-i răsplătească și nici o recunoștință nu poate să-i înfășoare. Lor le datorăm cea mai caldă amintire, toate amintirile noastre, întreagă noastră ființă, pentru că nu mai prin dâșii noi viețuim.

Viața lor sfărâmată deodată, în noi — de-acum — trebuie să lumineze. Oricare ar fi credința și Dumnezeuul nostru, un singur gând trebuie să ne călăuzească: Viața și Moartea sunt nedespărțite, vii și morții nu sunt decât un șir de clipe ale aceleși unice existențe nemuritoare.

Dâșii nu sunt în pământ, îngropați în fundul mormintelor, ci se adăpostesc în sufletul nostru, urmându-și destinul. Dâșii trăesc în noi precum noi murim în dâșii. Ei ne văd, ne aud fiecare gând; să veghem deci ca în fiecare clipă să fim vrednici de ei prin faptele și prin cugetul nostru.

A. T. S.

CRONICA RIMATĂ

PRIMĂVARĂ TIMPURIE

Incepuse din Februar
Cam la toți să ni se pară
Soare dulce, cerul clar;
Incepuse din Februar
Cam din vreme și bizar
Inscenări de primăvară.

Dar ca ori ce înscenare
In curând a dispărut...
C-a venit atunci din zare
De-unde soarele răsare —
A venit iar viscol mare
Și zăpada a căzut.

Și-o pribeagă rândunică
— Un simbol de primăvară —
Rătăcită pe la noi,
A sosit acum în țară
Să-și găsească cuibul iară
Și de frică să nu piară
A pornit-o înapoi.

Iar un fir de iarbă verde,
Plin de sevă și avânt,
La lumină când s'apară
A venit un ger spre seară,
Și 'ngrozit din cale-afară,
A intrat iar în pământ.

Și văzând că primăvara
Vrea acum să-și schimbe tonul,
Am făcut un foc în sobă
Și mi-am scos din garderobă,
Ca să fac o nouă probă,
Și căciula și paltonul.

Incepuse din Februar.
Cam la toți să ni se pară
Soare dulce, cerul clar
Și-a început tot din Februar.*
Pe la noi, pe-aici, s'apară
— Cu tendinți să nu dispară —
Și „Salonul Literar“.

Arad, 1925.

AL. GRIGORIU

* Poetul, din cauza rimei, a fost silit să schimbe pe Martie în Februarie.

Știri și însemnări literare

Cunoscutul librar din Iași, E. Șaraga, care a editat în ultimele decenii operele scriitorilor noștri, făcând recurs la Curtea de Casație sec. II, împotriva sentinței Tribunalului Iași, care îl condamnase la 5000 lei amendă pentru că vânduse o broșură cu șase lei în loc de cinci. — Înalta Curte a casat sentința, cu trimitere însă la tribunalul din Botoșani.

Prin aceasta s'a stabilit jurisprudența că și cărțile sunt considerate ca articole de prima necesitate și că vânzarea lor peste prețul adevărat, cade sub prevederile legii împotriva speculei. Știrea aceasta nu poate decât să bucore pe intelectuali și pe școlari.

Recursul ziaristului și pamfletarului N. D. Cocea, condamnat pentru delictul de lèse majesté, a avut loc zilele trecute în fața Curții de Casație sec. II. D-sa prezentând un certificat din care se constata că apărătorul, d. avocat Istrati, este bolnav, Înalta Curte a amânat judecarea recursului la 15 Mai.

Revista *Contemporanul* No. 53—54 ne aduce o surpriză, colaborarea poetului I. Pillat. Naivi, ne întrebăm și noi: ce comunitate de idei poate să existe între autorul volumelor: *Pe Argeș în sus și Satul meu*, și între revista *Contemporanul*?

Dar să reproducem câte-va versuri din opera noului colaborator:

Mai e tăcerea dintre tată și fiu,
Când tatăl nu-și poate destăinui viața
Chiar dacă, nefăcând-o, va fi înțeles rău.
Mai e tăcerea ce vine între soț și soție.

Trebue să fie o greșală de tipar sau poezia nu este scrisă de cel care o iscălește, căci rândurile:

Chiar dacă, nefăcând-o, va fi înțeles rău,
Mai e tăcerea ce vine între soț și soție
sunt o injurie adusă limbei române!

Placheta de dezbăt: *Primăveri scutate*, a tânărului poet George Dumitrescu, ne este simpatică. În cele șaptesprezece poezii vibrează un suflet delicat, nobil și cinstit.

În timpurile acestea când poezia e o goană sălbatică după originalitate, când cuvintele nu mai corespund noțiunilor, când armonia este batjocorită în fiecare vers, când — în sfârșit — poezia nu mai are nici început, nici mijloc, nici sfârșit, — d. George Dumitrescu se afirmă ca o frumoasă promisiune. Rămâne, bine înțeles, ca timpul și experiența vieții, îmbogățindu-i izvoarele de inspirație și adâncindu-i puterea de exteriorizare, să facă din d-sa o personalitate. Reproducem una din poeziile cele mai reușite:

STEJARUL

Din fragedă mlădiță de vânturi clătinate,
Azi am crescut în vreme: neburlit stejar...
Înmărmurit în coaja-mi de viscole crăpată,
Am vine-adânci în sânul pământului amar.

Și dacă ceru-și ninge pe ramurile-mi grele
Luminile nocturne, ca un pânjenis,
Sub alba amăgire a pulberii de stele
De se'nfioară tainic rotatul meu frunziș.

Eu tot nu uit că-i nunnai o vrajă trecătoare.
Că numai lutul mi-este statornic legământ,
Și'n clipels acelea, cu rădăcini avare,
Mă'ncolăcesc mai aprig de veșnicul pământ...

Și, desfăcând în soartă, larg, brațele-mi voinice,
În curgerea eternă a clipelor ce vin,
Aștept furtuni să sufle și trăsnete să pice, —
În liniște solemnă și pururea senin.

Revista *Mișcarea Literară* No. 18, publică, la rubrica Pagini alese, șase poezii dintr'un nou volum al unui tânăr poet român(?). Ne pare rău că din lipsa de spațiu nu le putem reproduce în întregime.

Vom reproduce însă câte-va versuri caracteristice și pentru că cititorii noștri să le poată aprofunda frumusețile, ne vom permite să le transformăm în proză și apoi, paralel, vom da cuvântul poetului.

Să sun cu amintirea mâinilor aceleași ceruri de bucurie înaltă.

Cu amintirea mâinilor să sun
aceleași ceruri de înaltă bucurie.

Slovenescu-i amintire cinei cea de taină, când — sub zorii de rubin — înceata nesfârșire a logodirii curate înălțatu-ni-a — amin.

Cinei cea de taină amintire
slovenescu-i, când sub zorii de rubin
înălțatu-ni-a înceata nesfârșire
a curatei logodiri — amin.

Și sufletu-mi să-și prefire ființa prin nemaivăzute site de inuri albe și tot (intr'una sau întreg?) să crească în irosire copilărescă și tot (meru sau în întregime?) să crească în unduioase seninuri largi.

Și sufletu-mi ființa să-și prefire
prin site de nemaivăzut de albe inuri
și tot să crească într'o copilărească irosire
și tot să crească în unduioase largi seninuri

Genunchii greu încovoiați — osana au spus săngerând broboane, sufletul creșcu cât rana în durere, Domnul în bulboane se'nălță.

Greu genunchii încovoiați — osana
spus-au săngerând broboane
Sufletul creșcu cât în durere rana,
Domnul se'nălță'n bulboane.

După citirea armonioaselor versuri, cititorii poate ne vor întreba: de ce le-am mai transcrie? Pentru ca să se convingă deplin în ce hal a ajuns poezia română în 1925, — divină poezie, ilustrată pe vremuri de Eminescu, Coșbuc și Macedonski.

Dar vom reveni

Libreria principală a orașului Cleveland, care a costat aproape cinci milioane de dolari, va fi deschisă publicului la 1 Mai — anunță directoratul. E una din cele mai mari și mai bogate librării din întreaga lume întrecută numai de librăria orașului New-York și probabil de Libreria Congresului, librăria orașului nostru va fi întâia în circularea cărților PER CAPITA.

Peste două milioane de volume vor fi la dispoziția publicului. Numărul volumelor va crește însă în foarte scurt timp.

Sălile de studii și recreare sunt de o rară frumusețe și comoditate. Clădirea e în stil nou, european, afară de etajele de sus, cari sunt de argilă în stil american. Coperișul clădirii e de sticlă, pentru a lăsa lumină în diferitele „studios” cari vor ocupa etajul de de-aupra.

E singura librărie care va avea o sală de conferințe publice, pentru o sută de persoane.

Libreria va avea câteva departamente pentru volumele întrebuințate de orbi. Întreg sistemul Braille, cu tot ce s'a scris până acum pentru orbi, va fi duplicat pentru librăria din Cleveland. (Ziarul „America.”)

POEZIE SEMI-CONSTRUCTIVISTĂ!

Trotuarul-plânge și se sbate,
Strivit de atâtea picioare încălțate,
Ochii stradelor se aprind electrizați,
Râsul topește tăcerea . . . ascultați
Palavrele unei vitrine încărcate . . .

Ea spune unui jurnal, călcat în picioare,
Reclama pe care i-a făcut-o o fată mare:
Agale trece un gânditor rătăcit,
Murmurând un cântec, la cabaret, auzit.

Nici un ecou nu se mai aude.
Uitate în întuneric stradele sunt acuma ude.
Icoanele în biserici au tăcut și ele,
Totul tace și pe strade și după perdele;
Șoltăc, șoltăc cineva vine și se duce,
Emoționate stradele, când se întâlnesc, își fac cruce

Inima pământului bate tot mai încet . . .
Numai luna așterne un lîntoliu violet,
— Așa . . . ca atunci când moare cineva! —
Tăcerile sunt spintecate cu un scârțâit de macara,
Nótele sunt stridente, ca o crimă de noapte . . .

O, tu, Cer! de ce ești de pământ așa departe,
Mâna dumnezească, să și o pot săruta!?

VLADIMIR TODIE

Vineri, 20 Martie, a încetat din viață, după lungi și grele suferinți, pictorul *Nicolae Constantinescu*, unul din peisagisti noștri de frunte. Pictorul luptase la Mărășești și era invalid de războiu.

Păianjenul — minunată comedie — a lui A. de Herz a apărut într'o nouă ediție.

A apărut, în *Biblioteca revistei ideei*, Isus de Eduard Schuré, în traducerea d. P. Mușoiu. Prețul volumului 30 lei.

Nobilul poet *Alexandru Gherghel*, unul din adevărații poeți ai generației noastre și-a adunat într'un volum sobru și elegant poeziile publicate în cei optsprezece ani din urmă izolat de așa zisă viață literară și de reclama deșantată de azi, din sul și-a tors înainte — în umbră și în siguranță — firul de aur al cugetării. Acest al doilea volum, — întâiul: *Cîntece în amurg*, publicat în 1906, — va fi prețuit numai de aceia care iubesc adevărata poezie, adică noblețea cugetării, forma clară și armonia versului. Poezii ca *Insula uitărei*, *Pe țărniuri de liniște*, *Ascultă, Spleen*, *Din port*, *După luptă*, *Baladă*, *Castelul*, *Vanitas*, sunt pagini de antologie. Ne facem o rară plăcere de a transcrie în întregime poezia:

POETUL

Făuritor de versuri ciselate,
Poet, artist cu suflet de boem,
Ai risipit atâtea nopți cu stele
Și-atâtea zile pentru un poem.

Tu ce-ai trecut, mai mândru ca un rege
Înfășurat în învechita haină
Pe drumurile cugetării 'nalte
— Tu n'ai putut iubi decât în taină!

Și ura ce-a trăit o veșnicie
Sau doar o clipă'n sufletul tău sfânt
Nu s'a răsfrânt în lumea din afară
Decât în milă, lacrimi și cănt.

Este traducere proastă a cuvântului
librarian care în limba engleză are o
ziua a bibliotecii și nu a librăriei

Căci iertător tu ai privit în ochii
Ce măsurau făptura-ți cu dispreț
Și-ai vrut să vezi o inimă, în lutul
Urât, nesimțitor și fără preț.

Din lacrimile altora o rugă,
Din fericirea lumii un altar
Si-un crez înalt din arta răstignită
Ți-au pregătit răsplata: un calvar!

Dar tu, tu l-ai supt cu majestatea
Cu care vulturul se'nalță'n sbor
Ființa ta n'a fost a nimănuia
Dar cântul tău va fi al tuturor!

În revista clujană Societatea de mâine din 22 Martie, d. Bogdan Duică vorbește elogios de romanul: Roșu, galben și albastru a poetului Ion Minulescu.

Marele poet Octavian Goga a fost ales deputat în cercul Reghinul săsesc.

În ziarul Adevărul din 26 Martie, d. profesor universitar Onisfor Ghibu publică un interesant foileton: La Satu-Mare — în inima maghiarizării — din însemnările d-sale prin orașele Transilvaniei.

Les Nouvelles Littéraires a deschis anul trecut o anchetă: În fluența literaturii franceze în străinătate La 15 Noembrie 1924 a răspuns — pentru România — strălucita scriitoare principesa Bibescu iar la 7 Martie 1925 d. Nicolae Iorga.

Ambii sunt foarte puțin în curent cu literatura română! Și e natural: principesa Bibescu trăiește aproape numai în străinătate iar d. N. Iorga e prea ocupat. Iată ca titlu de curiozitate aceste răspunsuri — în ordinea în care au apărut și în franțuzește ca să nu le alterăm textul:

L'influence de la littérature française moderne est immense en Roumanie. Elle n'a fait que croître depuis la guerre. Réservee jadis à une élite étroite, elle se répand actuellement dans toutes les classes de la société;

Dans le domaine du roman pour les femmes, des essais et de la poésie pour les lettrés, du théâtre pour la foule;

Montaigne, les classiques, Voltaire et, rejoignant Montaigne et Bossuet dont il est nourri, Chateaubriand;

Je pense que vous parlez des modernes? Dans ce cas Anatole France, Loti, Barrès, Proust.

La littérature française a exercé pendant quelque temps une influence sur les jeunes poètes par ce qu'on appelle le „symbolisme.“ La maladie persiste chez nous. Elle est seulement aujourd'hui dans sa phase germanique, due aux misères morales de l'occupation. La partie saine de cette admirable littérature n'a plus de prise sur les innovateurs; c'est dommage

Le théâtre roumain s'est nourri pendant longtemps de la traduction ou de l'imitation des comédies de boulevard. Il y en a parmi les directeurs de spectacles, qui persévèrent. Mais quelques unes ont le courage de donner des pièces prises au meilleur répertoire français Il y a un fort courant dans cette direction.

A travers la production énorme des lettres françaises, il y a une seule ligne toute droite, qui réunit les vrais représentants de l'esprit français. Elle va du moyen âge, si justement méprisé, de Froissart et de Commines, de Villon et de Charles d'Orléans, de Rabelais — peut-être — mais surtout de Clément Marot et de Montaigne, de Ronsard aussi, par La Fontaine et les romanciers du XVIII. siècle à Alfred de Musset et à Maupassant, disons même à Coppée. Si je lis „Maria Chapdelaine“ de Hémon, je le retrouve; ailleurs . . . à peine.

Pour lire une certaine littérature très récente, il me fandrai devenir autre et apprendre un autre langage Notre public est cependant comme le vôtre, enivré de nouveauté. J'hésite à vous dire ce qu'il lit le plus et je dis très bourgeoisement: hélas! Si vous donniez à l'étranger quelques volumes de vers et de récits, de ces beaux récits de France dans lesquels vibre vraiment votre âme . . .

Et surtout, nous désirerions bien qu'on ne nous inflige pas en réclame de librairie française des Kyra Kiralina et autres émanations de nos poètes internationaux comme étant d'inspiration roumaine.

Merci de m'avoir consulté. Je crains d'avoir dit des choses déplaisantes. Excusez moi parce que je vous aime quand vous êtes Français de France.

Poetul V. Demetrius își tipărește al cincilea volum de poezii: Fecioarele. Întâiul: Versuri în 1901, al doilea: Trepte rupte în 1906, al treilea: Sonete în 1914, al patrulea: Canarul misantropului în 1916 — acesta premiat de Academia Română.

Douăzeci și patru de ani de neîntreruptă și spornică activitate! Totuși numele poetului nu e prețuit nici de public și nici de critică în măsura operei și mai ales a talentului său. Căci V. Demetrius e un veritabil poet: personal, divers și puternic. Trăind în singurătate, nefăcând parte din nici-o școală literară, nefrequentând nici un cenaclu, necultivând — prin compromisuri și prin lipsă de mândrie — pe nici un critic, poetul a arătat că nu-și cunoaște nici vremea și nici țara în care trăiește și a căzut . . . „victimă“.

Dar toate acestea vor trece și va veni ziua când numai opera va vorbi! De la poezia delicată de dragoste până la poezia puternică pasională, de la poezia „natură moartă“ până la poezia filosofică, de la poezia peisagiului sau până la poezia portretului sau a analizei interioare, — poetul a trecut cu aceeași artă puternică și personală, însemnând pagini care vor rămâne în literatura română.

Iată una din aceste poezii:

TORMNĂ

Amestecul vieții, mulțimea
De fapte, de sunori, de straniu
Se-adună și bat cu putere
În ne'ncăpătorul meu craniu.

Asemăn, înlătur, înșirui,
Cu nici o știință, vezi bine! —
Cu patimă, cu nepăsare,
Cu dârza-mi iubire de mine!

În friguri, cu-aceiași migrenă,
Sorb lacom deșerte pocale,
Ce eu mi le'ntind! pe cărare
Ce tot mai adânc se prăvale.

Vibrând de durerile 'mi proprii
Sub trecerea vremii greoaie,
Ca o fereastră la stradă
Privesc pregătirea de ploac . . .

AL. T. STAMATIAD

PARABOLE

Operă premiată de
Societatea Scriitorilor Români - 1922.

BUCTREȘTI EDITURA CASEI ȘCOALELOR.

A apărut de d. *Leca Morariu*: Institutul Creangă, (cu 15 clișee). Prețul 30 lei.

Zilele acestea sculptorul *Kara Mihail* din Oradea-Mare și-a deschis expoziția de sculptură și desen în sala Palatului Cultural din orașul nostru.

A apărut, în editura Casa Școalelor, Eminescu și spiritul critic de *Mihail Dragomirescu*. Ediție revăzută, cu indicele numelor proprii: autori și reviste.

Pianista Elisabeta Cotruș a dat în 21 Martie un concert în sala Sindicatului Ziariștilor din București, cu un desăvârșit succes.

Cărți primite la redacție: *Leca Morariu*: Răsboiul Troadei (cu 7 clișee). Lei 30.

Leca Morariu: Isopia brașoveană din 1784 (cu două clișee). Lei 10.

Eugène Hins: O călătorie pe lumea cealaltă, traducere de P. Mușoiu. Lei 20.

G. Pallady: Simboluri, poezii. Editura Ramuri. 1924.

Revista „*Arhivele Olteniei*” IV, No 17, Ian-Febr. Cu articole de: Dr. I. P. Voitești, M. Theod. Carada, C. V. Obedeanu, C. J. Karadja, D. Izverniceanu, Lucian Costin, Dr. Ch. Laugier, Dr. Mart. Roska, N. Plopsor, T. G. Bulat, C. D. Fortunescu. Cu bogate cronici: științifică, literară, noutăți lite-

rare și științifice, cronica revistelor. Prin seriozitatea cuprinsului, prin tonul urban în care e radactată critica, prin frumusețea tiparului, — *Arhivele Olteniei* e una din cele mai valoroase reviste și o adevărată podoabă a Olteniei. Redacția și Administrația: Craiova, str. Jules Michelet 2. Prețul exemplarului 40 lei.

Eduin Arnold: Lumina Hsiei — viața și învățătura lui Gautama — traducere din englezește de Grigore Goilav. Ediție nouă, fundamental revăzută de P. Mușoiu. Lei 40.

Han Ryner: Mic manual individualist, traducere de P. Mușoiu. Lei 10.

Louis Combes: Diogene-Spartacus, traducere de P. Mușoiu. Lei 10.

Orice volum trimis redacției va fi anunțat la bibliografie.

Pentru studenți abonamentul la revista noastră e 75 lei.

Salonul Literar apare în 8, 16 sau 32 de pagini după împrejurări. Abonamentul rămâne acelaș.

Tot ce privește redacția și administrația revistei se va trimite d. Al. T. Stamatiad, strada Ioan Calvin, No. 4, Arad.

Cine primește două numere din revistă se consideră abonat.

7 lei
16 pagini.

Domnului

Palatul Cultural

Str. General Dragalina

Arad 1